

**V
i
o
l
a

H
e
i
s
t
o
n
e
n**

Elämäni Koulut

ELÄMÄNI KOULUT

VIOLA HEISTONEN

Elämäni Roulut

ELÄMÄNI
NEUVOSTOLIITTOSSA

Omistan kirjan Isoisälleni ja sukumme
kantaisälle Simo Heistoselle, hänen
lempilapsellensa, rakkaalle äidilleni Hilma
Heistoselle, tyttärelleni, lapsenlapsilleni,
heidän lapsilleen ja tuleville sukupolville.

ISBN 978-952-80-2453-8

© 2020 Heistonen, Viola

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Sisällysluettelo

Esipuhe	9
Lapsuus ja Koulut	11
Lapsuus Arvilassa	11
Aapinen	15
Paimentyttönä Virossa	18
Igomel	22
Seiska-luokka	26
Kasi-Luokka	29
Ammattiopisto ja Korkeakoulu	31
Matka Ammattiopistoon Arkangeliin	31
Opiskelijaksi Arkangeliin	35
Lomalle Igomeliin	39
Töihin Arkangeliin	43
Poikkeusluvalla Korkeakouluun	45
Pedagoginen Korkeakoulu.	47
Opiskelu alkoi	49
Leirit ja Työharjoittelut	51
Lomonosovin Instituutti	55
Hirsitalo Ja Väärä Koivu	57
Kesä Putinassa	59
Kolmas Vuosikurssi Arkangelissa	61
Toinen Kesäloma Putinassa	63
Neljäs Vuosikurssi	67
Loppuentti	68
Agitaattori	69

Vuoksen Valtiaat	73
Pikavisiitti Putinaan	79
Arkangeli. Työ ja Asuminen.	81
Ensimmäinen työpaikka	81
Töissä Arkangelissa.	85
Pohjolan Kisat.	86
Minsk. Työ ja Asuminen.	90
Hyvästi Arkangeli, Terve Minsk!	90
Opettajan Virka	92
Työ Yliopistolla	95
Kesäleirille	99
Yliopiston Leiri	101
Leiritoiminta	103
Työ Narach-Leirillä	105
Loma Putinassa	109
Takaisin Minskiin	112
Tarkastustehtävä	115
Tennisottelu	118
Oppaaksi Minskissä	120
Koulutus Oppaaksi	121
Oppaana Minskissä	124
Kokemuksia Oppaan Työstä	127
Suomalaisia Khatynjin Muistomerkillä	129
Vierailijoita Minskissä	132
Ekaluokalle Kouluun.	135
Odessa. Kesä 1970.	138
Kuuma Kesä	142
Kohti Kesää	144
Kiireinen Kesä	147
Intuitio	150
Hatsina. Työ ja Asuminen.	153

Hatsina	153
Ihastunut Hatsinaan	155
Liikunnallinen Työ	157
Opetusministeriön Tarkastuskomissio	159
Suunnistus Oli Harrastukseni	160
Suunnistusmaastot	161
Oppaan työ.	166
Oppaaksi Leningradiin	166
Matkat Oppaan Koulutukseen	169
Oppaana Leningradissa	170
Olympialaiset Tulossa	174
Pyrin Inturistin Oppaaksi	175
Inturistin Oppaana	177
Täydennyskoulutus Moskovassa	180
Unelmatyö Oppaana	183
Opasmuistoja	185
Oppaana Arkangeliin	188
Opastus Kiovaan	190
Opastus Abhasiaan	192
Näkemiin Inturist	195
Luistelijan Uralla	197
Luistelua Legendojen Kanssa	199
Udmurttian Kierros	203
Sodat Ja Udmurttia.	203
Takaisin Kotiin. Udmurttia 1945.	208
Menkää Pois!	210
Muutto Volossovaan vuonna 1956	214
Sukulaiset	219
Terrorin Uhrit	219
Suku Hajoaa	224
Anni-Täti	229

Amalia-Täti	230
Lyyti-Täti	232
Äitini Hilma-Maria	234
97 Vuoteen Mahtuu Monenlaista...	234
Uskonto	243
Veljeni Anatoli	245
Tiilitalo	248
Lempi-Täti	252
Eino-Eno	255
Arvi-Eno	256
Viljam-Eno	259
Sulo-Eno	262
Oinaalan Tirraset	264
Metsätyö	268
Tahvana	272
Varpu-Mummo	275
Varpu-Mummo Udmurtissa	278
Perestroika.	283
Berliinin Muuri	283
Vallankaappaus 1991	286
Glasnost	289
Vapaammat Tuulet	292
Juhannus	295
Elämäni Syklit	298
Elämäni Syklit	298
Lähtö Suomeen	301

Esipuhe

Vasemmallalla Isoisä Simo Heistonen ja Isoäiti Katri Heistonen, os. Tirranen. Oikealla Simo Heistonen Igomelissa 1950-luvulla.

Olen syntynyt vuonna 1936 Inkerinmaalla silloin vielä täysin suomenkieliseen ympäristöön Pohjois-Inkerin Kirjasalon seudulla. Tarkka syntymäpaikkani on:

Arvilan talo
Oinaalan kylä
Lempaalan pitäjä

Nyt kun Inkeriä ja sen yhtenäistä suomenkielistä kansaa ei enää ole olemassa ja suvustanikin ovat poistuneet ajasta iäisyyteen kaikki ne, jotka muistivat entistä elämää Inkerissä, niin halusin laittaa kirjan muotoon lapsuuden ja elämän muistelmia sieltä kaukaiselta syntymäseudultani ja kertoa muistissani säilyneet tapahtumat, niin omat kuin sukuni vaiheet, vaelluksella ympäri Neuvostoliittoa.

Olin viisi ja puoli vuotias, kun Heistokset yhdessä koko Oinaalan kylän kanssa pakotettiin lähtemään kodeistaan. Kodeista, jonne emme koskaan enää päässeet palaamaan.

Omistan tämän kirjan sukumme kantaisälle *Simo Heistoselle*¹ (1880 – 1963), 9-lapsisen perheen isälle, joka piti koko sukua koossa ja yhtenäisenä niin hyvinä aikoina kuin erityisesti vaikeissa olosuhteissa vaelluksella ja karkotettuna. Hänen ansiostaan suku pysyi henkisesti koossa.

Omistan kirjan myös Isoisän lempilapselle, rakkaalle Äidilleni Hilma-Maria Heistoselle² (1913 – 2014).

Viola Heistonen
(Jakonen)³

Kesäkuu 2020
Imatra
Suomi

¹Хейстонен Семён Генрихович

²Хейстонен Хильма Семёновна

³Яконен Виола Семёновна

Lapsuus ja Koulut

Lilja Klimova, Aino Vähikäs ja Viola Heistonen

Tuohivirsut jalassa lähdin minä ensimmäiselle koulutielle.

Lapsuus Arvilassa

Olin suomalainen jo syntyessäni.

Syntymäseutuni on vanhaa Inkerin suomalaisaluetta Arvilan Talo Oinaalan kylässä. Sain pulpahtaa tähän Maailmaan vanhassa Arvilan savusaunassa kevät maisemiin vuonna 1936 kuudentena päivänä maaliskuuta.

Vuodet ovat vierähtäneet ja maailma muuttunut! Haluan palata taakse nyt muistelmissani sinne kaukaiseen menneisyyteen, joka

on jäänyt mieleeni ja jossa joskus ajatuksissani juoksen paljain jaloin niitä kapeita tallottuja kyläpolkuja pitkin naapurin taloon leikki kavereita tapaamaan.

Palaan vielä taakse siihen tunnelmaan, joka on säilynyt sieltä syntymäkodistani Heistosten Arvilan talosta, josta oli pakko lähteä maailmalle viisi ja puoli vuotiaana.

Tunteikkaat Muistot. Muistot ovat tosi tunteikkaat! Niin kuin vielä tänäänkin kuulisin ja jopa näkisin kuinka eloisa oli minun ympäristöni siinä elämän alkutaipaleen vaiheessa. – Ja kuinka vapaata elämä oli niin siellä kotipihalla kuin Oinaalan kylän yhteisössäkin!

Arvilan talossa ja sen ympärillä aina oli liikettä ja äänen soriinaa ja aina jotain hommia ja tapahtumia. Talon tontilla oli sauna, vinttikaivo, ainakin muistan kaksi aittaa talon vastapäätä. Maakuoppakellari oli ison näreen juurella, joka myös oli mieluinen leikkipaikka. Talosta pääsi suoraan porstuan kautta läävään.

Läävästä muistan Omena-lehmän, joka juuri oli synnyttämässä vasikkaa, kun vahingossa juoksin sinne. Poikimisessa auttajana oli Maalja-täti (Amalia). Kauhuissani juoksin takaisin taloon, että mitä Maalja tekee Omenalle!?

Vasikasta sitten tuli minun kaveri, jonka luona kävin joka päivä.

Savusauna. Arvilan savusauna oli se paikka jossa olivat syntyneet monetkin Heistosten sukupolvet ja jossa minäkin onnistuin pulpahtamaan tähän maailmaan!

Sauna oli rakennettu pienen tiikin, tekolammen, viereen. Tiikki erotti saunan ja Arvilan ison talon toisistaan. Muistan kyllä saunassa käynnin ainakin kerran.

Kun ylälauteilla oli aikuisia naisia ja he heittivät löylyä niin minä jouduin menemään alas oven kynnykselle vähäksi aikaa jäähdyttelemään kunnes aikuiset sitten alkoivat vastomaan.

Tekolampi Ja Vinttikaivo. Tekolammessa oli savinen pohja ja kirkas vesi, ainakin aamuisin, aina siihen asti kunnes joku pulahti sinne. Sitten se vesi muuttui sameaksi.

Minä kerran “kävin” tiikin pohjassa kun vahingossa putosin sinne ja enoni Sulo, ehkä silloin 9-vuotias ja Viljam, ehkä 11 ikäinen, jotka olivat aina seurassani suojelemassa minua siinä pihalla, nostivat minut sieltä pois.

Aikuiset vaan ihmettelivät sitten miksi hiukseni olivat savessa, vaikka juuri olin ollut vähällä hukkoa!

Vinttikaivo kiinnosti minua kovasti, mutta oli jyrkästi kielletty mennä kurkistelemaan sinne. Pojat antoivat kurkistaa heidän läsnä ollessa. Se syvä pimeä kuilu, jossa vettä ei näkynyt, oli pelottava, joten kiinnostus jäi siihen. Ja olihan siinä vielä aina kansi päällä.

Leikkikaverit. Ensimmäiset leikkikaverini olivat minulle enot. Nuorempi heistä oli Sulo Heistonen. Hänestä tuli minulle eno kuusivuotiaana, kun minä synnyin. Sitten oli Viljam Heistonen, pari vuotta Suloa vanhempi.

Tyttökavereita olivat Lilja (Tirrasten talosta), Aino (Vähikästen talosta), Sylvi (Sokiaisten talosta) ja Roosa, sukunimeltään Shuprilina⁴.

Parhaiten muistan Liljan, koska sukulaistemme Tirrasten talo oli aivan lähellä meitä ja juoksin sinne kuin kotiin. Liljan ja Ainon perheet olivat sodan jälkeisessä vaelluksessa mukana. Roosin äiti kävimme tapaamassa sodan jälkeen (1947) Leningradissa. Hän oli myyjänä ruokakaupassa. Taisi olla niin, että venäläisen sukunimen ansiosta heitä eivät vieneet piiritetystä Leningadista Siperiaan vuonna 1942. Näin he selvisivät hengissä piiritetyllä alueella jossain maaseudulla. Roosasta en tiedä mitään.

Perheyhteisö Minua ympäröi pienenä Isoisän omistamassa Arvilan talossa iso rakastava Perheyhteisö. Isäni joutui vankilaan minulle tuntemattomasta syystä *Suuren puhdistuksen* aikana Neuvostoliitossa ja äitini jäi pienen lapsen kanssa yksin. Tuo lapsi olin minä.

Isoisä Simo Heistosen ja Varpu Mummon (os. Tirranen) lisäksi talossa asuivat lapset Isoisän ensimmäisestä avioliitosta (Hanna-Katri Tirrasen kanssa): äitini Hilma-Maria, Lyyti, Aune-Amalia ja Anni.

Vanhemmat sisarukset Isoisän ensimmäisestä avioliitosta hoitivat pienempiä sisaruksia, joita tulikin peräjälkeen viisi: yksi tyttö: Lempi ja neljä poikaa: Eino, Arvi, Viljam ja Sulo.

Kun minä olin ensimmäinen ja silloin vielä ainoa lapsenlapsi Isoisälleni ja Varpu-Mummolle, niin rakkautta ja huomiota kyllä riitti.

⁴Шуприлина

Hyvä Päätyi. Mutta kaikki tämä hyvä päättyi äkillisesti, kun alkoi sota! Yhtenä syyspäivänä tuli viranomasilta käsky: 25 minuuttia aikaa. Kaikki avolava kuorma-autoihin, jotka tulivat hake-
man kylän väkeä. Ei saanut ottaa mitään mukaan, paitsi lapset.

Kaikki joutuivat matkalle ilman eväitä ja lisävaatetusta, koska uskoivat viranomaisiin, että kun pommitus on ohi, niin pääsevät takaisin kotiin.

Mutta kotiin takaisin eivät ainakaan Oinaalan kylän asukkaat koskaan päässeet. Matkasta tulikin pitkä ja kun neljän vuoden päästä palasimme, niin kylästä ei ollut jäljellä yhtäkään taloa ei edes savupiippuja säilynyt. Arvilan talon peruskivet löysimme sen ison näreen avulla.

Mutta Elämä jatkui ja piti jaksaa päästä tämänkin vaiheen läpi!

Aapinen

Esikoulu. Kuulin ja puhuin pelkkää Suomen kieltä viisi ja puoli vuotiaaksi asti. Siinä minun äidinkielen oppini! Isoisän virsikirja oli minun Aapiseni ja Amalia-täti opettajani. Amalia-täti oli Heistosen tytöistä kaikkein oppinein, äiti hoiti nuorempaa veljeäni ja isoisällä oli kaikki talon hommat ja peltotyöt ja kiire suutarintöidensä kanssa saadakseen 13-hengen perheelle jalkineet kuntoon.

Isoisän virsikirja oli kirjoitettu goottilaisilla kirjaimilla. Ne minä opin evakkomatalla Udmurtiaan. Jo ennen venäjänkieliseen kouluun lähtemistä luin virsikirjaa ja lauloinkin. Kun parvella lauloin laulua

Maan korvessa kulkevi lapsosen tie...
niin pitkä on matka ei kotia näy...

Varpu-mummo, alhaalla kuunteli puuhaten ison kiukaan (uunin) ääressä ja muistan hänen sanoneen kyynel silmässä: “kuinka kauniisti tuo lapsi laulaa!” Olin hänen ensimmäinen lapsenlapsensa.

Lukemaan ja jopa kirjoittamaan opin niillä kauniilla, mutta vaikeilla, goottilaisilla kirjaimilla. Aune-Amalia, Maalja-täti opetti lukemista siitä isoisän virsikirjasta, jonka hän otti mukana evakkoon. Virsikirja kulki suvussamme aina tänne Suomeen asti. Äitini Hilma-Maria Heistonen piti siitä huolta. Nyt kirja on tuossa pöydällä ja muistuttaa paljon koko sukumme kohtaloista ja omastakin elämästäni! Kun 7-luokalla alkoi saksankieli ja kerran opettaja alkoi kertomaan goottilaisista kirjaimista ja malliksi kirjoitti taululle, niin minä kirjoitin kirjaimet helposti ja nopeasti. Hän ihmetteli kovasti, että mistä olen oppinut! Seitsemän vuotiaana osasin lukea Suomen kieltä sujuvasti.

Ensimmäiselle Luokalle Kouluun. 6. syyskuuta vuonna 1941 tuli, evakuointi, äkkilähtö kotoa, Inkerinmaalta, Lempaalan pitäjän Oinaalan kylästä, Arvilan talosta. Koko Pohjois-Inkeri tyhjennettiin suomalaisista. Meidät vietiin Udmurttiaan. Takaisin kotiseudulle emme koskaan päässeet.

8-vuotiaana (1944) aloitin venäjänkielisen virallisen koulun. Olimme evakossa ja asuimme udmurttilaisessa Sulvai’n-kylässä. Jo kouluun lähteminen oli iso projekti! Kouluun minua saattoivat, ei vain Heistokset, mutta myös evakossa olleet Oinaalan kylän naapurit, Tirraset. Heidän miniänsä Alina ompeli minulle jostain kangaspalasta puseron! Hameen, jonka helma oli kauniisti päätetty siksak-kuviolla oli neulonut Viljam-eno pellavalangasta, jonka oli Malja-täti värttinällä punonut rihmaksi. Tirrosilta oli saatu punottu kori. Nyt minä sain sen kirjoja varten. Mutta mikä parasta? Talvella minulla oli valkoinen kani-turkki, jonka äitini sai sota-avustuksena Amerikasta asti. Jalassa olivat uudet tuohivirsut, jotka Isoisä-Simo oli punonut. Olin tosi ylpeä!

Inkerinsuomalainen Viola Heistonen on syntynyt vuonna 1936 suomenkieliseen ympäristöön Leningradin alueella, joka on historiallisesti Inkerinmaata. Viola muutti Suomeen 1990-luvun alussa paluumuuttajana.

Hän kertoo kirjassaan muistoja elämästä tavallisena kansalaisena, suomalaisena, Neuvostoliitossa. Oman elämänkerran lisäksi kirjoitus kertoo koko Heistosten suvun vaiheista noin vuoteen 1990 asti.

ISBN 978-952-80-2453-8

9 789528 024538